

LAUSUNTO

Helsinki 25.2.2022

Valtiovarainministeriö

Viite: VN/20129/2020

Asia: Valtioneuvoston periaatepäätös teknologiapolitiikasta 2020-luvulla – teknologialla ja tiedolla maailman kärkeen

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry on valtakunnallisten sosiaali- ja terveysjärjestöjen kattojärjestö. SOSTE on sosiaali- ja terveystieteellinen vaikuttaja ja asiantuntijajärjestö, joka rakentaa sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edellytyksiä yhteistyössä jäsenyhteisöjensä kanssa. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n varsinaisina jäseninä on yli 230 valtakunnallista sosiaali- ja terveysalan järjestöä ja yhteistyöjäseninä yli 70 muuta sosiaali- ja terveysalan toimijaa.

Lisätietoja: erityisasiantuntija Aleksi Kalenius, aleksi.kalenius@soste.fi

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

Vertti Kiukas
pääsihteeri

SOSTE

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
SOSTE Finlands social och hälsa rf
SOSTE Finnish Federation for Social Affairs and Health

www.soste.fi

Teknologiapolitiikan päämäärä

Lausuntonne ehdotetusta teknologiapolitiikan päämäärästä.

Lausuntonne ehdotetusta tavoitteesta 1: Suomi on maailman kilpailukykyisimpiä valtioita ja maailman paras paikka teknologiayrityksille.

SOSTE korostaa valtion mahdollistavaa roolia kilpailukyvyyn aikaansaamiselle. Valtion rooli ei ole valita kansallisia kärkiyrityksiä, joiden kilpailukykyä tuetaan politiikkatoimin vaan luoda edellytykset markkinaehtoiselle teknologioiden kehittämiselle ja eri teknologioiden ja liiketoimintamallien nopearytmisille kokeilulle. Julkisen sektorin tulee myös aktiivisesti niin tehdä hyvinvointi-investointeja osaamiseen, työkykyyn ja laajasti yrityskehitystä tukevaan tutkimukseen kuin toimivalla sääntelyllä mahdollistaa teknologiayritysten toiminta sosiaalisesti kestäväällä tavalla.

Sääntelyn tulee olla laajasti teknologisen kehityksen mahdollistavaa, mutta SOSTE kiinnittää huomiota myös siihen, että lainsäädännön tulee myös asettaa niitä reunaehtoja, joiden puitteissa teknologian kehityksen ja käytön tulee toteutua. Euroopalla ja Suomella on mahdollisuus olla eturintamassa kehitettäessä mm. yksityisyyden suojaavaa teknologiaa.

Tutkimuksen kaupallistamisen yhteydessä olisi syytä korostaa kaupallistamiseen kannustamista tutkimusta tukemalla. Julkisten T&K-panostusten tulee hyvinvointi-investointien tapaan kohdentua ulkoishyödyt maksimoivasti, jolloin tuki tulee kohdentaa laajasti yrityskehitystä tukeviin tutkimuspanostuksiin, ei yksittäisen yrityksen lähellä markkinaa tapahtuvaan viime vaiheen tuotekehitykseen.

Lausuntonne ehdotetusta tavoitteesta 2: Suomessa on maailman tunnetuimpia ja houkuttelevimpia teknologia-alan koulutuksen, tutkimuksen, osaajien ja investointien keskuksia.

SOSTE pitää esitettyjä tavoitteita pääosin perusteltuina, mutta pitäisi tarpeellisena tarkentaa koulutus- ja osaamistason nostoa koskevia tavoitteita. On tärkeää kehittää mittareita, joilla voidaan tarkastella väestötasolla tutkintokoulutuksen ulkopuolella hankittua osaamista. Siltä osin kuin käytössä ei ole väestötason osaamisrakenteen kehityksen seurannan mahdollistavia suoria osaamisen mittareita, joita voitaisiin käyttää seurattavissa olevien tavoitteiden asettamiseen, SOSTE pitää perusteltuna seurata työvoima- ja koulutustarpeen ennakoinnissa sekä politiikkatavoitteiden asettamisessa laajemmin hyväksytyä käytäntöä tarkastella osaamista koulutusrakenteen perusteella.

Koulutustason nostamista koskevien tavoitteiden osalta SOSTE pitäisi perusteltuna nojata vuoteen 2030 ajoittuvien tavoitteiden osalta korkeakouluvisiossa sekä

koulutuspoliittisessa selonteossa asetettuihin tavoitteisiin, mutta muistuttaa myös sivistysvaliokunnan (SiVM 19/2021 vp) arvioineen, että ”[I]isäksi jo nykyisten ennakoitietojen perusteella viimeistään v. 2040 tavoitteen tulisi olla, että jopa 70 % nuorista aikuisista on suorittanut korkea-asteen tutkinnon.”

Työ- ja koulutusperäisen maahanmuuton osalta SOSTE korostaa, että koulutusvientiä, jossa kansainväliset opiskelijat maksavat koulutuksensa kustannukset, voidaan laajentaa merkittävästi myös tukien Suomeen työllistymistä valmistumisen jälkeen. Julkisesti rahoitetun koulutusperäisen maahanmuuton lisääntyminen tämän rinnalla tuottaa myös tarpeen laajentaa koulutustarjontaa vastaavasti, ettei ulkomaalaisten opiskelijoiden määrän lisääntyminen vähennä Suomeen työllistyvien määrää tai heikennä toisen asteen päättävien mahdollisuuksia hakeutua koulutukseen.

Lausuntonne ehdotetusta tavoitteesta 3: Suomessa on maailman teknologia- ja innovaatiomyönteisin julkinen sektori, joka mahdollistaa ihmisten ja yritysten hyvinvoinnin.

SOSTE pitää digitaalisten palvelupolkujen laajentamista julkisissa palveluissa merkittävänä mahdollisuutena tehostaa ja parantaa palveluita. Koska digitalisaatio voi myös muodostaa palveluihin pääsyn esteen monille väestöryhmille, SOSTE tukee lämpimästi esitettyä kirjausta siitä, että ”julkisten palvelujen digitalisaatio ei saa aiheuttaa esteitä palvelujen saavuttamiselle”. Nyt lausunnolla oleva periaatepäätös olisi myös perusteltu kohta asettaa konkreettinen tavoite siitä, että esimerkiksi jokaisessa kirjastossa tarjotaan kansalaisille tukea kaikkien julkisen sektorin digitaalisten palveluiden käyttöön.

Lausuntonne ehdotetusta tavoitteesta 4: Suomi hyötyy laajalti globaaleihin haasteisiin vastaavien teknologioiden rohkeasta kehittämisestä ja soveltamisesta. SOSTE katsoo, että Suomen tavoitteena tulisi olla uusien teknologioiden määrätietoinen, *sosiaalisesti ja ekologisesti kestävä* hyödyntäminen. On tärkeää, että lainsäädännöllä ohjataan teknologian kestävä kehityksen mukaiseen käyttöön. Tämä rajoittaa myös mm. tekoälyyn perustuvien sovellutusten kehittämistä, koska yksityisyyden suojaa turvaavat rajoitukset ovat Euroopassa eri tasolla kuin Kiinassa tai Yhdysvalloissa.

Lausuntonne ehdotetusta seurantamallin toteuttamisesta.

SOSTE kannattaa periaatepäätöksen seuraamista kvantitatiivisilla mittareilla ja viittaa vastaukseensa tavoitteesta 1.

Yleiset kommentit ja huomiot.